

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 19.

Vtorik 4. Rožnika

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postojne plačati.

vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blavniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta Vsaka cesarska posta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič postojne plačati.

Vradne naznanila.

29. maja izdan 64. del občniga državnega zakonika in vladniga lista zapopade pod št. 211 sledeči ukaz c. k. ministerstva kmetijstva in rudarstva od 26. maja 1850, od začasniga postavljenja rudarskih vradnih na Avstrijskem nad in pod Anizo, na Štajarskem, Koroškem, Krajnskem, Goriškem, Istrijskem, v Terstu, na Tirolskem, Vorarlberskem in Solnograškem.

Ker v kronovinah, v katerih po naj višjem poterjenju nove sodniške vravnave, in to zadevajočiga ukaza ministra pravice od 6. julija t. l. napravljene deželne gosposkine sodništva z 1. julijem t. l. v djanje stopijo, dozrajne c. k. rudarske sodništva in nadomestništva rudarskih sodništev v ravno tem času ugasnejo, je potreba za oskerbovanje rudarskih vžitnih uradniških, rudarskih disciplinarnih in rudarskih nadzorniških opravil, ki so bili dozraj z rudarskimi sodnijami in nadomestništvu združene, posebne začasne rudarske vradnije postaviti za čas, dokler ne bo dokončana vravnava na podlagi noviga rudarstva napravljena.

Za česko, moravsko in silezsko kronovino so začasne rudarske vradnije po tukajšnjem ukazu od 14. marca t. l. št. 397 — M. L. B. že postavljene, in že v vradni djavnosti. Ostane še za Avstrijsko pod in nad Anizo, za Štajarsko, Koroško, Krajnsko, Goriško, Istrijsko in Terst, za Tirolsko in Vorarlbersko, potem za Solnograško potrebno storiti, čez kar se sledeče zavkaže:

§. 1. Z začetkom djavnosti rudarskih sodniških senatov z deželnimi sodništvu združenih, nehajo dozrajne c. k. rudarske sodnije in nadomestništva rudarskih sodništev v imenovanih kronovinah, in na njih mesto stopijo začasne rudarske poglavarstva z razpostavljenimi rudarskimi komisarjati, za oskerbovanje rudarskih vžitnih vradnih, rudarskih policijskih in rudarskih disciplinarnih opravil.

§. 2. Rudarski komisarjati stoje proti predpostavljenim rudarskim poglavarstvom v tisti službeni razmeri, ktera je dozraj med nadomestništvu rudarskih sodništev in rudarskimi sodništvu obstala, in vsi v tej zadevi izdani prepisi ostanejo v polni veljavi, ako samo rudarske vžitne vradne, rudarske policijske in rudarske disciplinarne opravila zadevajo.

§. 3. Začasne rudarske poglavarstva so neposredno ministerstvu kmetijstva in rudarstva podveržene, vendar pa ima deželni poglavar tisto oblast pri rudarskih vradnijah, ktero ima on, ker je naj viši organ vlade, pri vsih vradnijah.

§. 4. Zveza, v kateri imajo rudarske poglavarstva z deželnimi sodništvu in z njimi združenimi rudarskimi sodniškimi senati stati, je izrečena v ukazu od 24. februarja 1850, (26. del državnega zakonika 1850, št. 73), kteriga je minister pravice z ministram kmetijstva in rudarstva razglasil. Razun tega morajo rudarske vradnije vedno pripravljene biti sodništva, kolikorkrat jih bodo kaj prašale ali jim naročili kako vradno opravilo, poslužiti.

§. 5. V vladanju rudarskih vžitnih vradnih,

rudarskih policijskih in rudarskih disciplinarnih zadev so rudarski komisarjati do izdajanja novih rudarskih postav na tiste rudarske postave itd. navezani, ki v kronovinah ali posameznih rudarskih okrogih še postavno obstoje, ali ktere se bodo še poznej razglasile.

§. 6. Vsak, ki misli, da se mu je pri rudarskih vradnijah kaka krivica zgodila, se zamore zoper rudarske komisarje pri rudarskih poglavarstvih, zoper poslednje pa naravnost pri ministerstvu kmetijstva in rudarstva pritožiti.

Te pritožbe so pa vendar navezane za rekurze po sedajnih postavah zoper tako imenovane rudarske katedralne spoznanja na predpisan čas.

§. 7. Za Avstrijo pod in nad Anizo se bo namesti dozrajniga rudarskiga sodništva v Steyru začasno rudarsko poglavarstvo postavilo, in njemu se bo rudarski komisarjat podvergel, ki se bo v Wiener Neustadtu postavil.

Zčasno rudarsko poglavarstvo v Steyru bo svoje neposredne opravila imelo na celem Avstrijskem pod in nad Anizo in v okrogu kantonskih poglavarstev Scheibbs-a, Waidhofna na Ipsi, Amstettna, Kremza, Cvetlla, Waidhofna na Thyai in Horna pod Anizo; začasni rudarski komisarjat v Wiener Neustadtu pa neposredne opravila v okrogu kantonskih poglavarstev Hieftzinga, Klosterneuburga, Bruka na Leiti, Wiener Neustadta, Neukirchna, Korneuburga, Grossencersdorfa, Peitsdorfa, Hollabruna in St. Pöltna pod Anizo.

§. 8. Za štajarsko kronovino ima namesti dozrajniga rudarskiga sodništva v Ljubnu eno začasno rudarsko poglavarstvo opravila deželne vradnije preskerbovati, in za neposredno pomoč v opravilih dobi dva rudarska komisarja na stran, od kterih bo eden v Voitsbergu, drugi pa v Celju stanoval.

Neposredne opravila v deželnem sodniškem okrogu v Ljubnu bo rudarsko poglavarstvo samo preskerbelo, v graškem okrogu rudarski komisarjat v Voitsbergu, in v celjskem okrogu pa rudarski komisarjat v Celju.

§. 9. Pri vsakem teh dveh poglavarstev v Steyru in Ljubnu bo

z letnim plačilam, v redu za živež.

1 rudarski poglavar	1400 gld.	VII.
1 markni razdelivec	800 „	IX.
1 aktvar	500 „	XI.
1 kancelist	400 „	XII.
1 vradni služabnik	300 „	—

Pri vsakem treh rudarskih komisarjatov v Wien, Neustadtu, Voitsbergu in Celju:

1 rudarski komisar	900 gld.	IX.
1 kancelist	400 „	XII.
1 vradni služabnik	300 „	—

začasno izvoljen, in vsakimu se bo stanovanje ali pa 10 percentov njegove službe za stanovanje podelilo.

§. 10. Pri rudarskem poglavarstvu v Ljubnu bo dozrajna tlačna vradna denarnica z osebami vred za zdaj obstala; pri rudarskem poglavarstvu v Steyru pa bo vodstvo tlačne vradne denarnice pod skerbjo rudarskiga poglavarja aktvar z kancelistam prevzel in preskerbel.

§. 11. Za Koroško, Krajnsko, Goriško, Istrijo in Terst bo dozrajno rudarsko sodništvo v Celjovcu, z obema namestništvama v Bleiburgu in Ljubljani rudarske vžitne vradne, rudarske policijske in rudarske disciplinarne opravila preskerbelo v dozrajnem okrogu in številu osob, ki ostane za zdaj še v djavnosti, samo rudarsko sodništvo v Celjovcu bo imelo naslov „začasno rudarsko poglavarstvo“ obe nadomestnije rudarskiga sodništva pa „začasna rudarska komisarjata“.

§. 12. Za Solnograško, Tirolsko in in Vorarlbersko bo dozrajno rudarsko sodništvo v Hallu v lastnosti začasniga rudarskiga poglavarstva opravila, v 1. §. naznanjene, preskerbovalo, in v ta namen eniga rudarskiga komisarja in rudarskiga kancelista še zraven dobilo.

Določbe razpostavljenja rudarskih komisarjatov v teh kronovinah se bodo poznej naznanile.

Dunaj, 26. maja 1850.

S tem, da kantonsko poglavarstvo naznani, da je 13. maja sem poslano nabiro 6 gold. in 30 kraje. za pogorelce v Mostah z častitim dopisam vred prejelo, se tudi dolžno čuti, častitimu vredništvu „Ljubljanskiga Časnika“ v imenu pogorelih gorko hvalo izreči.

C. k. kantonsko poglavarstvo v Kamniku 23. maja 1850.

Namesti kantonskiga poglavarja

Tešik,

kantonski komisar.

Pri ognju, ki je 25. maja v Borovnici vstal, je 27 hiš, 26 hlevov, 22 skednjov in 17 kozelcov pogorelo. Ker je škoda zelo velika, se oberne c. k. kantonsko poglavarstvo na znano dobrotelost prebivavcev krajnske kronovine ter prosi mile pomoči za nesrečne. Darovi se bodo z zahvalo sprejemali.

C. k. kantonsko poglavarstvo v Ljubljani 28. maja 1850.

Po prepričanju ljubljanskiga mestniga poglavarstva sta Tone Novak in Franc Dolinar, prebivavca ljubljanskiga predmestja v Krakovem 9. aprila 1850 o pol enajstih dopoldne z lastno nevarnostjo pri pranju v vodo padlo, 70 let staro Marijo Bizjak pogumno rešila.

To zlahtno delo, ktero je visoko c. k. deželno poglavarstvo blagovolilo z predpisanimi 25 gold. poplačati, se očitno na znanje da, in pri takih prigradkih v posnemanje priporoči.

C. k. kantonsko poglavarstvo v Ljubljani 28. maja 1850.

27. velkiga Travnja 1850 je bil izdan in razposlan VIII. del deželniga zakonika in vladniga lista za krajnsko kronovino, ki zapopade:

Naznanjenje zapopada postav in ukazov v delih XXXIV—XLVI občniga državnega zakonika in vladniga lista zapopadenih. — Ukaz c. k. notrajno-avstrijskiga primorskiga apelacijskiga sode od 18. mal. Travnja 1850. Natisovanje vradnih sodnih razpisov v slovenskim časopisu „Ljubljanski Časnik.“ — Ukaz c. k.

krajniskiga poglavarstva od 19. mal. Travnja 1850. Razglas od c. k. denarstviniga ministerstva z razpisom od 16. mal. Travnja 1850 št. 4293 ustanovljenih določb zastran izmere dohodkiniga davka od obširnih obertnijskih započeti. — Razglas c. k. deželne komisije za oprosteno zemljiš na Krajnskem od 20. mal. Travnja 1850. Ravnanje z davšinami na zemljišnih parcelah vpisanih, ktere so za državno železnico za vselej kupljene, pri oprostenju zemljiš. — Razglas c. k. deželne komisije za oprosteno zemljiš na Krajnskem od 1. vel. Travnja 1850. Podaljšanje obroka za k prejemšnam opravičene za objavljenje pravic do za pravično odpravljenih davšin.

Ker je politiško oskerbništvu v krajnski kronovini v vsih posameznih zadevah popolnoma doveršeno in se zavoljo tega naloga politiške osnovavne komisije tukaj kot sklenjena misliti more, je visoko ministerstvo znotrajnih opravil z razpisom od 25. pretečeniga mesca št. 8010/922 za dobro spoznalo, imenovano komisijo s tem pristavkam razpustiti, de bo prihodnje opravila, ktere bodo morde še osnovo zadevale, poglavarstvo oskerbeti imelo.

Od c. k. poglavarstva.

V Ljubljani 24. veliciga Travnja 1850.

Deržavna pogodba
med Avstrijo in Toskano v zadevi zderžanja avstrijskih vojakov na toskanski zemlji.

Podpisana v Florencu 22. aprila 1850 in obojno poterdenje ravno na tem mestu 20. maja tega leta dano.

Ker je njegova c. k. visokost nadvojvoda avstrijski, velki vojvoda toskanski zavolj politiških prekucij, ktere so v današnjih dnevih talijanski polotok potresle, želje izrekel, v velkem vojvodstvu oddelk avstrijske armade za popolnoma vstanovljenje in vterdenje miru in reda obderžati, in ker je njegovo veličanstvo, avstrijski cesar v te želje dovolil, en oddelk svoje armade svojimu svitlimu žlahtniku in zavezniku tako dolgo prepustiti, kakor dolgo bo potreba, de se imenovani namen doverši, sta se njegovo veličanstvo, avstrijski cesar in njegova c. k. visokost velki vojvoda toskanski pogovorila, posebno pogodbo v tej zadevi skleniti.

V ta namen sta bila od nju pooblastenca zvoljena in sicer:

Od Njegoviga veličanstva, avstrijskiga cesarja žlahtnik Dragotin od Hügel, četnik cesarske armade, vitez c. avstrijskiga Leopoldoviga reda, načelnik k. švedskiga Wazareda, častnik k. belgiškiga Leopoldoviga in vitez Konstantinoviga reda sv. Jurja perve verste od Parme, kakor tudi vitez k. pruskiga rudečiga orloviga reda za naj višjiga opravnika na toskanskem dvoru itd. itd.

In od njegove c. k. visokosti velikiga toskanskiga vojvoda don Andreas iz hiše knezov Corsini, vojvoda od Casigliano, senator toskanski, vitez duhovniga in vojaškiga reda sv. Štefana — papeža in mučenika — velki križ sardinskiga duhovniga in vojaškiga reda sv. Mavricija in Lacara in španskiga reda Karla III., ključar velikiga toskanskiga vojvodstva in ministerstva deržavni tajnik zunajnih zadev, ktera sta se v sledečih stavkih zjednila:

Stav. I. Začasni vojaški avstrijski oddelk, ki je namenjen v velkem vojvodstvu ostati, ima iz 10,000 mož, vsake baže vojakov obstati.

On bo, kakor odločena vojaška divizija s primernim nastopivnim topništvm kakor tudi z drugo potrebo preskerbljen.

Ta divizija je odvisna od vojaškiga poveljnika avstrijske armade v zgornji Italii, ktere oddelk je.

Število vojakov v divizii se zamore z poraz-

umljenjem obeh zadevajočih vlad premeniti, vendar se nikdar na manj kot 6000 mož ne more ponizati.

Vse, kar zadeva popolnoma izpraznenje velikiga vojvodstva, se bo tudi s porazumljenjem obeh vlad vredilo.

Stav. II. Premikovanje divizije se bo, glede na vojaške pravila, po potrebah časa s porazumljenjem poveljnika divizije in vlade velikiga vojvodstva godilo.

Premenovanje vojakov znotraj mej v prvem stavku izrečene pogodbe, je reč višjiga vojaškiga poveljnika avstrijske armade v zgornji Italii.

Terdnjave, ktere bodo avstrijski vojaki posedli, bo c. k. visokost, velki vojvoda v dobrem stanju ohranil in z vojskino pripravo in živežem preskerbel.

Stav. III. Zderžal bo avstrijski cesar zavolj sedajnih razmer velikiga vojvodstva avstrijsko armado z denarji, obleko in oboroženjem iz deržavniga zaklada.

Proti tem se pa vlada velikiga vojvodstva zaveže vse druge stroške prevzeti, naj bo v denarjih ali natorskih rečeh.

Stav. IV. Koj se bodo avstrijski in toskanski komisarji zvolili, de bodo stroške tega vojaškiga oddelka prerajali brez vsake izjeme od dneva vhoda vojaškiga oddelka v veliko vojvodstvo do dneva odhoda.

Podlaga tega prerajtovanja bodo avtentiške, po avstrijskem predpisu sestavljene table.

Stav. V. Vse pisma in druge pošilite, ki v službo avstrijske armade in nje opravila segajo in vradnije velikiga vojvodstva zadevajo, na ktere je vradni pečat pritisnjen, se morajo brez plačila od vradnikov velikiga vojvodstva prejemati in oddajati; zavolj tega se mora dnevnik vpeljati, in nasprotni prejemni listi se morajo zamenjavati. Vse privatne pisma avstrijske armade so navadni poštnini podveržene. Ravno tako so tudi berzoteki in druge osebe avstrijskiga vojaškiga oddelka, ki se po pošti vozijo, dolžne, pošne stroške plačati.

Stav. VI. Vse reči, ki so za oboroženje in druge potrebe avstrijske armade namenjene, so strožkoprote pri peljanju iz dežele in v deželo, kakor tudi v deželi.

Tudi tisti vojaki, ki po višjem povelju v kaki kraj gredo, so sami kakor tudi tisto, kar imajo saboj, strožkoprosti.

Berzoteki, ki so po višjem povelju kam poslani, se ne smejo preiskovati, ker jim od nobene reči ni treba nič plačati.

Stav. VII. Ta pogodba se mora poterditi, in prememva poterditev naj se v Florencu v tridesetih dnevih, ali pa če je mogoče, še popred zgodi.

Stav. VIII. Pričijoča pogodba stopi od dneva poterdenja v veljavo.

V poterjenje tega sta oba pooblastenca pričijoča pogodbo podpisala in ji svoj pečat pritisnala.

To se je zgodilo v Florencu dva in dvajsetiga aprila tisuč osem sto in petdeset.

Žlahtnik Dragotin od vojvoda od Casigliano
Hügel (L. S.)

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Austrijska. Sliši se, de bo en viši ogleda vsih vojaških bolnišnic zvoljen.

* Ministerstvo kupčije si vedno prizadeva na Ogerskem ceste napravljati. Kmalu se bo začela cesta na zgornjem Ogerskem delati, več cest se je napravilo, več se jih še dela.

* Neko majhino pismo gospoda Gurnika iz Celja je ministerstvo notrajnih zadev posebno podučilo v zadevah slovenske narodnosti.

* Pripoveduje se, de misli ministerstvo aka-

demiško bravno družtvo napraviti. Časopisov bo v družtvu čez 200, in razun vseučeliša bodo zamogli tudi učenci višjiga gimnazja to družtvo obiskovati.

* Dr. Likavetz je prerajtal koliko ima cela Evropa dolga. Pravi de 25 milijardov 703 milijone, tedaj znesejo letni 4 percentni obresti 1028 milijonov v srebru.

Po njegovem prerajtu so naj bolj zadolžene deržave: Angleško z 7851 milijoni, Francoško 2534 milijoni in špansko z 10213 milijoni gold. Po te prerajtbi bi bila španska dežela naj bolj zadolžena v Evropi. To pa mora biti zmota. Likavetz vzame španski real za 30 kr., ki je po našem le 6 kr. vreden. Ako to prevdarimo, ima španska deržava le 2043 milijonov dolga, torej nekoliko manj kakor francoska.

Cel dolg evropskih deržav bi znesel potem le 17 1/2 milijardov, od kteriga imenovane tri deržave čez 2/3 vzamejo.

Zadnja tretjina pride na sledeče deržave:

Na Avstrijsko	1150
„ Holland	998
„ Rusko	994
„ Prusko	244
„ Belgijo	241
„ Portugalsko	196
„ Neapolitansko	182
„ Sardinijo	126
„ papeževe dežele	124
„ Dansko in Holstein	123
„ Bavarsko	105
„ Turško	100
„ Hamborg	51
„ Hanoveransko	34
„ Sakonsko	34
„ Württenbersko	31
„ Gersko	31

milijonov goldinarjev.

Med kraljestvi samo švedsko nima deržavniga dolga.

Horvaška. Ker so pogovori horvaških in zadev vojaške meje dokončani, se bo ban Jelačić še ta teden v Zagreb vernil.

Serbska. V „Agramer Ztg.“ se 21. maja piše: Še vedno nekteri ljudje, ki slovanskiga jezika ne razumejo, mislijo, de se v avstrijsko-gerških cerkvah za ruskiga vladarja moli. Predvčerajšnjim je ena imenitna oseba, ki je v cerkev prišla, prašala. Kaj se tukaj za ruskiga cara moli? Na to vprašanje so odgovorili, de pri maši in drugih cerkvenih opravilih samo za avstrijskiga cesarja molijo. Ta zmota pride od tod, ker ljudje te misli serbskiga jezika ne razumejo. Beseda car pomeni pri nas vsakiga cesarja. V naših cerkvenih bukvh so sicer ruski vladarji natisnjeni, to pa je le zato, ker so se v Moskvi natisnile, te pa se pri vsakim cerkvenem opravilu spušte in samo na našiga avstrijskiga cesarja se opomne.

* Iz Kaniže se piše v „Magyar Hirlap“: Njegovo veličanstvo je tukajšnjim prebivavcam, ki so v vojski škodo terpeli 12,000 gld. dovolilo. Celi znesek bi se imel tako razdeliti, de bi na vsak dimnik pogorele hiše 3 gold. prišlo, na vsako glavo pa 1 gld. Dopisavec toži, de gosposka v Kaniži med Madjare nič ni razdelila. Posojilo bi se le tistim dalo, kteri bi zamogli poroštvo za plačilo dati. Sedaj jih pa mnogo prosi za posojilo, ki so pa zadolženi in nobeniga poroštva ne zamorejo dati. Na tako vižo se niso med Madjari in med Serbi poroki najdlji, in cel znesek se je v Cento nazaj poslal, ker so Serbi zase 3000 dobili, od Madjarov pa se je reklo, de na tej cesarski milosti nočeje vdeležbe imeti. Dopisnik v „Magyar Hirlap“ pravi, da to ni res, ampak de je le obrekovanje.

* Iz Zemuna se piše 25. maja v „Südsl. Ztg.“, de dan na dan cele rodovine po 10—20

oseb iz Bosne pride, ki si nove domovine na Srbskem išejo, ker jih je tuje trinoštvo iz domovine očetov sognalo, in ker se omikana Evropa za uboge zatirane kristjane ne potegne.

Dalmacija. Kmeti iz Ledenice so poskusili prebivavcem Moragna živino pokrasti; 600 vojakov se je odpotilo v Ledenico, prebivavci se jim niso zoperstavili; ampak obljubili so tiste, ki so tak naklep storili in v Černogoro pobegnuli, izročiti.

Česka. Hradšin se bo vterdil. Važniše stavbe so že v delu.

* Pražki pravdoslovci, očitno učitelju občne deržavljanske pravde Dr. Ferdinandu Tuna-u ki je za deržavniga namestnika poklican in bo torej Prago zapustil, pošovanje izrečejo, in s tem pokažejo, de duh časa ne odaljuje učencov od učiteljev, de je svoboda podpornica učenosti, in de je zveza pošovanja in ljubezni med učenci in tistimi možji veliko terdniši, ki učenosti podperajo.

Tuje dežele.

Bosna. Iz Bosne se 24. maja piše, de je Ali Kedić vse vstajnike pred Bihać v sovet poklical, de bi se 4 poslanci v Carigrad poslali in Sultanu prošnjo izročili, v kateri bi naznanili, kako nepravilno vezir z njimi ravna, in de ga po nikakem več za poglavarja nečejo, ampak prosijo, de bi jim Sultan kakiga družiga vezirja poslal. Za te 4 poslance se bo pobiralo pri vsaki hiši od Ključa do Gline, in od Gline do Dulice in po mestih, kakor v Pridoru starimu Majdanu in Kozaracu po 20 kr. Ključani, Navljani, in pol Majdanacov, Vakupci, Petrovčani in Bilajci so ta davek že odrajtali, sedaj še čakajo, de ga tudi druge nahije dajo, potem pa se bodo v Carigrad podali.

* „Journal de Constantinople“ od bosniškiga nemira sledeče pripoveduje: Nikdar nismo v tem brezpostavnem gibanju resničniga straha za cesarsko vlado imeli. Zgodbe so to mnenje, ki se je operalo na moč gosposke in nezmožnost vstajnikov, popolnoma opravičile. Že v zadnjem listu smo naznanili, de so se vstajniki razšli; naj novejši novice iz Belgrada, ki do 9. maja sežejo, povedo, de sta pašata iz Tulce in Zvornika srbsko gosposko prosila, de bi smela v Srbijo pobegniti, de bi potem v Carigrad šla, in carja za odpušanje prosila. Gotovo je, de bo Omer paša te vstajnike, kolikor se jih še ni razkropilo, brez kervi pomiril.

Rusovska. Ruski car je 24. maja z velikim knezom in naslednikom iz Petrograda v Varšavo prišel.

* Potni listi za Rusko in Poljsko se sedaj silno težko dobivajo, ker je ruskim poslancom naročeno vsem takim prošnjam odreči.

Nemška. Piše se, de pruska vlada, ker se tako za vojsko pripravlja nima družiga name-na, kakor revolucijo, ki celi Evropi žuga, za-treti. Besede, ktere je pruski kraljevič, ko je v Varšavo potoval, v kolodvoru v Brezlavi izrekel, so pomembonosne. Rekel je namreč: Naznanilo mi pove, de se kralju dobro godi, akoravno je rana dva palca globoka in zlo boleča. Pa to bi kralj rad prestal, ako bi mogel sramoto zbrisati, v ktero je že v drugo prusko kraljestvo padlo. Žalostno je, de mora kralja ravno kaj takiga zadeti, ki tako zvesto po svoji besedi ravna — ker mi bomo o kratkem reči slišali, kterim se bomo silno čudili, in jih komej verjeli.

Ko ga doktor Wisova na čelu 200 mestjanov z sledečimu besedami ogovori: „To je odbor družtva, kterimu je v čast in veselje, v imenu tega družtva Vašo visokost pozdraviti, ker je namen družtva dobro mnenje razširovati; mu on odgovori:

— Družtva so koristne, in veseli me, de se Vaše dobro mnenje vedno bolj in bolj razšira.

Prišel pa bo čas skušnje, ker bo treba spričati, akobodo družtva svoje mnenje tudi v djanju poterdile. Te besede gotovo niso prazne, ker je pruski kraljevič zlo pogumne nature.

* V Frankobrodu se pričakuje poslanec ruskiga cara, ki bo tam kakor pravijo, stano-vitno ostal. Zanj se je že stanovanje najelo.

* Telegrafsko naznanilo pove, de bo Prusija 60,000 vojakov med Erfurt in Torgau in ravno toliko na Silezsko in česko mejo postavila.

* Oest. C. je 30. maja naznanila, de je bil od Manteuffel v Varšavo poslan ruskimu carju lastnoročno pismo kralja izročiti, v kterim je bilo naznanjeno, de pruska vlada ne bo nikdar z nikakimi pogodbami ponovljenja stare nemške zveze dopustila, in ako dozdej Prusija in Avstrija niste v naj boljši zastopnosti, je tega politika dunajskiga ministerstva kriva, ktera se zatorej mora opustiti. De bi car to podperal, ga kralj prosi.

* „Spencersche Ztg.“ naznani: Čudno dogodbo pripoveduje ravno iz Erfurta pridši častnik. V tamošnjem mestu sta dva učitelja, ki se oba šulce pišeta, eden demokrat, drugi konservatevec. K zadnjimu stopi pred nekterimi dnevi neka oseba, ki mu je naznanila, de ravno iz Londona pride in mu poročila, de naj nemške kneze do konca junija v miru pustite. Tujec vidši, de ni k pravimu prišel, ker je nad njegovim govorjenjem ostermel, se hitro pobere. Učitelj je vse to vojaškimu poveljniku naznanil, al tujec je že zginul.

* Kraljeva saksonska vlada je 25. maja popolnoma odstop od Berolinske zaveze od 26. maja 1849 v Berolin naznanila.

Laška. 23. maja je bila v Turinu sodba zoper turinskiga nadškofa deržana. Tožba se je glasila zavolj podpihovanja, čertjenja in nebogljivosti zoper postave v pastirskem listu od 18. aprila. Zatoženi ni prišel k sodbi. Njegov zagovornik je bil vojaški advokat Vigliani, ki je spričeval, de se nadškof, ker je pustil pastirski list natisniti ni zoper tiskarne postave pregrešil, in de je bil on v takem stanju, v kterem se deržavljanskim postavam ni mogel podvreči. Deržavni zagovornik, Cavaliere Persoglio se je na temelj postave operl, kteri je vsak deržavljjan brez izjeme pokoršine dolžen, in je tirjal šestmesečno ječo in 1000 lir kazni. Prišežniki so po kratkem pogovoru nadškofa k enomesčni ječi obsodili in mu zraven 500 lir naložili odrajtati.

Francoska. Francoski svobodni časopisi pripovedujejo, de se je že čez en milijon Francozov podpisalo zoper načert volitne postave. Naznanila iz dežele pravijo, de je povsod zlo napeto, de se bo vstaja vnela. V Toulouzu so rudeči namenili, naenkrat vse častnike zgrabiti in si njih stanovanja osvojiti. V Rennes-u je en vojak poskusil rudečo zastavo v kosarni na streho obesiti. V Lyonu se je tudi Vivat socialni republiki vpilo. V Avignonu so mogli vojaki dva večera zoper socialne kardela pod orožje stopiti, vender se ni nič hujšiga prigodilo.

Razne naznanila.

— Ruski car je nadlogo Serbov spoznal, in jim je vse poslal, kar je potrebniga za postavljenje njih cerkva.

— V Borovlah na Koroškem so prišli prebivavci v hudo stisko, ker jim je dela zmanjkalo, ravno so hotli prošnjo cesarju podati, de bi jim blagovolil dela preskerbeti, kar pride vradno naznanilo, de je visoka vlada Borovljanam 900 pušk ukazala narediti, s pristavkam, de naj se, ko bo pol narejenih, za novo delo na Dunaj oglasijo.

— V Arezzi na Laškem je en človek na

eniga memogredočiga c. k. vojaka iz okna en kamen vergel. Zavolj tega se je začel hud prepir med c. k. vojaki in ljudskimi kardeli. Množica se je še le potem razšla, ko so vojaki jeli streljati, tode z samim smodnikom nabitimi puškami. Ranjenih je bilo več, ker so vojaki z puškinimi bati in bodali množico razganjali. Gosposke so to reč v preiskovanje vzele.

— V Villafranki so tolovaji po noči 17. maja 3 vojake ubili, druge pa v beg zapodili.

— Iz Lvova se v „Reichszeitg.“ piše: Žalostna novica se po našem mestu raznaša. Kupcu Hešelesu je bilo z petemi drugimi osebami zavdano. Morivec je v južno mišice namešal. Hešeles je umerl. Drugi so zlo bolni. Lahko si mislite, kako se je ta novica v glavnem mestu Galicije sprejela. Želje vsih so, vse žile napeti, de bi se morivec zvedil.

Hešeles je bil med naj bogatejšimi kupci. Zapustil je gotoviga denarja 60—80,000 gold. v srebru, razun tega pa še več posestev in obilno kupčijo.

Kdo de je morivec, je le en glas; za zdaj ga še ne imenujem.

— Katolsko družtvo v Monakovem je avstrijanskimu cesarju zahvalno pismo poslalo, ker je katolsko cerkev osvobodil.

— Iz Gräfenberga se piše, de je minister grof Stadion že zlo ozdravil.

— Sardinski škof so očitne molitve za zapertiga turinskiga nadškofa napovedali.

— Blizo Melnika na Českem je po noči od 17. na 18. maja en potepuh eno kravo iz hleva ukradel, jo je potem pol ure preč v gojzdu Chlomek pobil in meso na samotazu v svoje stanovanje peljal. 18. maja so pa sled zapazili, njegovo stanovanje so z silo odperli, njega so hudo pretepli, vervi so mu na noge zadergnili in ga na tako višo v gojzd Chlomek vlekli in zraven tega še silno pretepali. Ko so tje prišli je bil že na pol mertev. Poznejši so ga v bolnišnico v Melnik prinesli.

— V Bernu sta se en častnik in en tehnikar hudo sperla. Dva častnika začneta, ker jima tehnikarjeva kapa ni bila po volji, njemu zabavljati, ki je tiho in mirno v družbi dveh tovaršev na klopi sedel. Eden častnikov je bil grof W., ki je mlade dijake iz klopi spodil, al eden tih se mu ni hotel vmakniti, torej ga po glavi udari in mu kapo izbije. Ta je bil pa tudi baron. Ko ga častnik udari, se vanj zažene in ga dobro plača. Se ve de se je hitro velika množica zbrala. Vsak je kazal hudo nevoljo nad prederznim početjem častnika.

— Ko so v Terstu, ko je bil cesar v mestu na morju boj napravili in cesar je bil ravno v sredi, brenči krogla ravno memo cesarjeve glave. „Ta dobro žvižga“, reče cesar svojimu na strani stoječimu pobočniku. Pozabili so namreč eno kroglo iz puške vzeti.

— J. Mikovec, spisatelj drame „Zahuba Přemyslovcu“ je dokončal zgodovinsko žaloi-gro, „bitva na beli gori“, in ravno spet piše dramo iz horvaške zgodovine.

— Ko je bilo ime ogerskiga generala Bema na višale obešeno, je stal en čevljarski učenec zraven in je zlo jokal. Ko ga prašajo, kaj de mu je, odgovori: „Bojim se, tu so eniga obesli, on sam pa okrog hodi!“

— Pruski kralj je vbogim mesta Berolina 2000 tolarjev podaril, ker je srečno smertil odšel, ko je Sefeloge vanj ustrelil.

— Iz Siska se 18. maja „Agramer Zeitg.“ piše, de je bilo tam žito dolgo zlo po cení, še le pred nekterimi dnevi so prišli Krajnci, in so okrog 8000 vaganov banaške pšenice nakupili po 2 gold. 48 kr. do 3 gold. Sedaj pa hočejo ljudje žito podražiti, ker mislijo, de iz Banata ne bodo mnogo žita dobili.

Blagosereni pismar.

Dobrotljivost se razodeva v vsih stanovih, posebno v srednjim stanu, nar bolj pa med taccimi ljudmi, ki v uboštvu in pri težavnim zasluzku žive. Veljaki, mehkužno oblečeni, od gerdih prilizovavcov obdani in le v posvetno razveselovanje zamisljeni, radosti, te lepe čednosti v navadi ne poznajo; večidel nikomur ne žive, kot le sami sebi, in za nesrečne se vediti nočejo. Kdor je pa sam nesrečo skusil, kdor je skusil, kako hudo je v stiski živeti, gotovo ne zadela svojih ušes plakanju terpečiga človeštva.

Nekiga prebivavca na Rudnici (rudnim gorju) je nar veči revšina zadela. Edina pomoč, po kateri je svoj živež dobival, mu je bila odzeta; malo ovsu, ki ga je nesrečna družina še nekaj dni imela, so pojedli, in nato so se znajdi vsi v strašni — strašni revšini. Pek, kterimu je bil mož devet tolarjev dolžan, se neusmiljeno brani mu se kruha dajati, dokler mu tega dolga ne plača. Krik ubozih otrok, ki so lakote sahneli, in solze predrage žene mu serce presunejo. „Ljubi mož! mu reče revna mati, ali bova mar nesrečne otroke poginiti pustila? Ali sva jim mar zato v življenje pripomogla, de bi nama jih zdej huda lakota vzela? Poglej žalostne sirote, kako jim že lica obledavajo! Tudi mene bo nujna umorila! Svojiga življenja bi že ne porajtala, ko bi ga le njim oteti mogla! Pojdi, hiti v bližnje mesto, pripoveduj našo revšino, in nikar se od sramozljivosti ne daj priderževati. Pomisli, de vsak trenutek, ki ga zgubiš, je meč, s kterim serca svojih prebadaš. Morde se bo Bog naše revšine usmilil, morde boš dobrodelno dušo najdel, ki nas bo silniga siromaštva, silne lakote rešila.“

Nesrečni oče, bolj strašilu kot človeku podoban, slabo oblečen, se napravi in hiti proti mestu. S solznimi očmi prosi, in z vso močjo svoje britke žalosti svojo veliko revšino živo popisuje. Tode zastoj! Nihče ga ne sliši, nihče mu ne pomaga! V silni nevolji nad taccimi nečloveškimi ljudmi, se poda v bližnji log, ter sklene, perviga memo potujočiga oropati. Sila se mu zdi tu zapoved, in priložnost se mu kmalo ponudi. Popade ravno memo gredočiga pismarja (ki pisma nosi), kteri mu, brez de bi se branil, mošnjo z eno in dvajsetimi tolarji da. Pa komej jih vzame, ga že vest gristi začne; pismarju k nogam pade, in jih moči s svojimi solzami. „Vzemi, mu reče, nekoliko svojiga denarja nazaj; več ne obderžim, kakor moja silna potreba tirja. Verjemi mi, de me je grozno hudo stalo, predin sim to storiti sklenil. Moje serce ni za hudobijo stvarjeno. Zarotim te, de greš z menoj na moj dom, in boš zvedil, kaj me je v to zapeljalo. Odpusti mi boš, ko hoš našo silno revšino vidil; boš naš dobrotnik in otenik našiga življenja.“ Pošten pismar nesrečniga moža vzdigne in objame. Ganjen od njegove neprenehljive prošnje in gnan od lastne občutnosti brez pomislejanja z njim gre. Pa kako se bolj ostermi, ko stopi v razpadljivo kmetovo koco! Vse, kar vidi, se mu v serce smili; že smerti blizo na slami ležati zagleda pol nage otroke; in pri njih žalostno, v solzah vtopljeno mater,

Kmet zdej ženi pove, kaj se mu je pripetilo. „Sej veš, ji pravi, kako urno sim v mesto hitel, ker sim se nadjal ondi pomoč zadobiti. Pa nisim družiga našel, ljuba žena, kot terde serca — ljudi, kteri ali bogastvo na kup spravljajo, ali pa svoje premoženje z napravo in neumno potrato pregnati išejo. Clo vsi so me odpravili. Zloba in obupnost me zgrabite, naglo grem v bližnji log, in — ali moreš verjeti? zderzmem se nepošteno roko na dobriga moža položiti, ki ga tukej vidiš — zderzmem se, ga — oh, dalje nisim v stanu govoriti.“ „Usmili se mojih otrok! nato mati z milim glasom zavpije; poglej, kako strašen je naš stan. Oh! siromaštvo najnih serc ni spačilo. V nar veči revšini sva vender poštena ostala. Vsmili se prosim, mojiga moža, usmili se mojih otrok!“ Blaziga pismarja, ganjeniga od vsiga, kar je pri teh ubozih ljudeh vidil, njim enako solze polijejo. „Vaš prijatelj sim, jim pravi, le vzemite teh eno in dvajset tolarjev. Zakaj pač moje premoženje ni tako veliko, kakor je moja dobra volja do vas? Le težko mi je, de

vam nič boljšiga v prihodnje obljubiti ne morem.“ „Kako to? mu kmet odgovori; ne de bi me za sovražnika imel, hočeš se naš prijatelj, naš otenik biti? Oh, moja pregreha me je tolikšne dobrotnosti nevredniga storila! In, ako bi tudi lakote skoperneti imeli, se tvojih denarjev ne dotaknem.“ Pismar pa le vanj tiši, in ga prisili, de jih vzame. Čela družina nato poljubi usmiljeno roko tistimu, kteri jo je bližnje smerti rešil. Solze zahvale so jim po licih tekle, in blagi pismar se je vernil v miru in pokoju, kteriga se le dobrotljive duše deležne storijo. P.

Kraljevič Marko

(Po nemškem od Dr. Siegfrieda Kapper.)

iz serbskih narodnih pesem.

(Konec.)

Vojska strašna udara v šotore Carove. Car po Marka pošlje:

„Kada brže, Care počime!
Još se nisam vina napojio
A kako li u slavu ustavo.“

(Pes. 62. st. 130—133.)

Zmirom hujša sila prihaja, zmirom hitreji poslanci hodijo k Marku. Na zadnje, ko je sto jezerov soldatov cara zgrabsih ze tabor obdalo, se Marko prikaže.

„Sad ustupi, ljuta Arapijo!
Eto onog strašnoga junaka
Na šarenu konju velikome

(Pes. 62. stih. 164—166.)

Bitva je dobljena in Markova slava za vselej vterjena.

Arabi so ga potem ujeli, toda to njegove slave ni zmanjšalo. Ker je bil jeden sami Marko, in ker je Miloša in druge pobratime bila že smert pobrala, bi ne bil Marko več rešen, ako bi se ne bila hči Arabskega kralja vanj zaljubila.

Izpusti ga, on jo vzeti obljubi. Pa ker ima ženo doma, jo svobodo zadobivši umori. Britko se je kesal v poznejih letih tega čina, in ga z množimi zadužbinami izbrisati iskal.

Ko se je Marko z Arabi bojeval, napade njegov nar grozovitneji vražnik, Mina od Kostura, ki je že dolgo priložnosti čakal nad Markom maščevati se, njegove dvore, jih zažge, odpelje ženo, mu mater umori, ter mu uzame vse blago. Ko to Kraljevič zve, prosi Cara pripuščenja domu iti. Car ga teško pogreši. Ponudi mu neizmerno blaga; druge dvore, drugo ženo mu obljubi; — vse zastoj. Marko, kerščeni Marko se vsemu odreče, le tristo Janičarov prosi, da bi strašnega protivnika vkrotil.

Kolikor so Turci Marka bolj čestili, toliko bolj je ta njihovi oblasti odtezal. Spet pomembonosni osnov zgodovine bodočih časov! Ž njimi gre na lov. Pa zato, da je Kiaur, se v nar manjšej reči razzalliti ne pusti. Muratu Veziru, ki je Marku boljega sokola zavidal, in mu v jezi peruti zlomil, odseka glavo. Potem se le, ko je to že storil, se spomni teže tega umora! Ne ve torej ali v Prilip iti in se v silu tam braniti, ali naravnost Caru povedati svoje delo. Marko gre odkritoserčno k Caru, in mu vse pove. Car ga ne kaznuje, ampak ga obdari, rekoči:

— — — moj posinko Marko!
Da nijesi tako učinio
Ja te ne bih više sinom zvao:
Svako Ture može Vezir biti
A junaka nema kao Marko.“

(Lov Markov s Turcima Pes. 70. stih. 88—102.)

Ne le pri stari veri je Marko terden ostal, ampak tudi Koranu zabavljati si upa. Vsacemu Turku je na Jurjev dan prepovedano v njegove dvore priti; le majka ga je sprosil 30 Janičarov, ki so se prederznuli, vkljub prepovedi bližati se priživljenju pustiti. Kolikokrat ga v sodbo kličejo, se to le za to zgodi, da se Markova duhovna krepost in moč trupla bolj jasno skaže. Vselej se vsede Marko „k desnemu kolenu“ Cara in položi sabljo in buzdovan v naročje ali poleg sebe.

Kako dalječ, ako tudi brez namena, je ljudstvo v pesmih Marka v alegorije zašlo, (kakor sploh vsaka narotna poezija) kaže pesem

od Kraljevičevega oranja. Pod serbskim zezlom marljivo ljudstvo, ki mu je bil nar veči blagoslov leta: „Bog ti obrani družino, na polju pšenico in čede na paši!“ je pod polomescom v nedelavnost padlo. Gradovi in samotani so se jeli poderati, njive so ležale neorane. Velik del ljudstva je uzel Izlama nase, keršanska delavnost je zginula zmed naroda. Ostali Kristjani so žalostno, pritergljivo življenje peljali. Delo jih ni več veselilo. Niso več sebi delali, ampak poboravcu harača glavnega (davka) in poreza (davka). Večna stiska, večna bramba zoper silo tlačivnikov je spremenula vojsko v tolovajstvo. Plug je rijo vel doma. Kdo ne spozna v pesmi od oranja žive podobe Srbije do pretečenega veka?

Zavolj Markovega nagnenja do bojev žalostna mati reče:

„O moj sinko, Kraljeviču Marko!
Ostani se, sinko, četovanja,
Jer zlo dobra donijeti neče,
A staroj se dosadilo majci
Sve perući krvave haljine;
Već ti uzmi ralo i valove,
Pak ti ori brda i doline
Te sij, sinko, šenicu bjelicu,
Te ti rani i mene i sebe.“

(Oranje Marka Pes. 73 stih 5—13.)

Marko mater uboga. Pa kamor drevo zasedi povsod je zemlja turška, turškega Cara in Janičarov, ki so ravno tri tovore blaga svojemu gospodu nesli. Ti mu branijo Carove ceste orati. Prepri se uname. Marko zgrabi plug in vbije z njim Janičare. Penez nese domu žalostni materi, rekoč: „To sam tebe danas izorao!“ Kakor življenje tako je tudi smert Kraljeviča pomembe polno za Serbsko zgodovino. Truden življenja, truden boja, ne telesno ampak dušno obnemogel, jezdi on v Urvino planino.

V nedeljo, pred jasnim solncem porani (zgodaj vstane) Marko in jaha v planino. Šarac mu začne solze točiti, ter mu oznanuje uro ločitve. Junak, ki ga ni človeška roka, ne sablja, ne kopje, ne topuz vbiti zamogel, gre v smert, v smert od roke Boga jedinega, kterega se je v življenju bal. Ko mu je to tudi gorska Vila oznanila, gre Marko tje in potegne sabljo iz nožnice. Umori prvo šarca, da bi po njegovi smerti zalovaje revno ne poginul. Ko je konja „bolje od svoga lastnega brata“ pokopal, razdrobi sabljo na štiri kose, da bi se Turci, jo dobivši, z njo ne bahali. V sedem kosov kopje razcepi, ter jih v germovje verže. Topuz, dedino prihodnosti, pa verže v morje rekoc: Kadar bo moj topuz iz morja prišel, bo meni enak djetič vstal!“ Potem piše belo knjigo: Kdor po prišel v Urvino planino in vidil delija Marka, naj ve da je Marko mertev. Pri njem so trije pasovi blaga, blaga rumenih dukatov. Enega pustim temu, ki me bo pokopal, družega odločim v kras in slavo cerkve, tretjega hromim in slepim, da bodo peli in spominjali Marka“.

List pripne na drevo tje, kjer se je iz poti viditi mogel; zlati divit (Schreibzeug) v bunar (šterno) verže, razgerne pod jelo svojo zeleno halo, si pritisne volčjo kapo na oči, se vleče pod drevo, se prekriža in vmerje svoboden pod svobodnim nebom, v nedeljo jutro, brez bolesti, brez rane, neoskrunjen, zdrav; on, ki je 300 let živel na zemlji, vidil slavo, konec in terpljenje svojega naroda.

Osem dni je ležal. Memogredoči so se ga ogibali misle, da spava. Vukašinova kletva bi bila do čerke spolnjena, in Marko bi bil nepokopan ostal, ako bi ne bila sreča Igumana Bazilia od svete gore z djakom vred tje pripeljala. Opazil je pisani list, in nese truplo na sveto goro. Pokopal ga je v cerkvi Vilindar (dar Vile) brez spominka, da bi se Turci sovražni nad kostmi junaka sramotno ne maščevali.

Ker je Markov grob brez spominka, ljudstvo meni da Kraljevič gotovo še živi. Pravlica, pesem, vera ljudstva meni, da hodi še od enega kraja do druga, slepci pojejo kako se slavne in junaške čine tvori. Nekteri pa menijo, da je Marko res v Urvini, toda on ni mertev, on le spi in počiva težavnega dela. Kadar se bode zbudil bo gromel s svojim buzdovanom nad vrage in se spet z njimi bojeval — stari Marko, stari, mogočni zmagovavec.